

Да ли је Обамина администрација погрешила у спасавању великих банака?

Пише: Џозеф Стиглиц
понедељак, 15 јун 2009 12:34

(Данас, 15.06.2009)

Док трају приче о „зеленим изданцима“ економског опоравка, америчке банке сузбијају настојања да буду регулисане. И док политичари говоре о свом залагању на спровођењу регулаторних реформи ради спречавања да дође до новог јављања кризе, то је једна област где заиста лежи ђаво у детаљима - банке ће скупити последњу снагу како би обезбедиле довољно простора да наставе да раде како су радиле у прошлости.

Стари систем је функционисао у корист банака (ако не у корист њихових акционара) и зашто би прихватиле промене? Заиста, напори на њиховом спасавању поклањали су мало пажње посткризном финансијском систему који желимо, тако да ћемо завршити са банкарским системом који је мање конкурентан, са великим банкама које су биле превелике да би пропале, а које ће постати још веће.

Дуго је прихватано да су оне америчке банке, које су превелике да би пропале, такође превелике да би њима било управљано. То је један разлог зашто је учинак неколико њих био тако лош. Када пропадну, влада осмишљава финансијско реструктурирање и обезбеђује осигурање депозита, добијајући и удео у будућности. Званичници знају да, ако чекају предуго, зомби или скоро зомби банке (са мало или нимало нето вредности, али које су третиране као да су виталне институције) вероватно ће се „кладити на васкрсење“. Ако положи велике улоге и добију, наставиће даље са добитком, а ако изгубе, влада ће преузети рачун. Ово није само теорија. То је лекција коју смо научили, скупо, током Сејвингс енд Лоун кризе осамдесетих година. Када банкомат каже „недовољно новца“, влада не жели да то значи да је банка, пре него ваш рачун, без новца, па зато интервенише пре него што се каса испразни. У финансијском реструктурирању, акционари типично буду почишћени па власници обвезница постану нови акционари. Понекад, влада мора да обезбеди додатна средства или нови инвеститор мора да буде спреман да преузме неуспешну банку. Обамина администрација је, међутим, увела нови концепт: превелики да би били финансијски реструктурирани. Администрација тврди да би се несрећа ослободила ако би играли уобичајеним правилима са овим великим банкама. Берзе би се успаничиле. Зато, не само да не можемо да дирамо власнике обвезница, већ не можемо да дирамо ни акционаре, чак и ако већи део постојеће вредности акције само осликава ослањање на спас од стране владе.

Да ли је Обамина администрација погрешила у спасавању великих банака?

Пише: Џозеф Стиглиц
понедељак, 15 јун 2009 12:34

Мислим да је такво расуђивање погрешно. Сматрам да је Обамина администрација подлегла политичком притиску и паници великих банака. Као резултат, администрација је побркала спасавање банкара и њихових акционара са спасавањем банака. Реструктурирање пружа банкама шансу за нови почетак: нови потенцијални инвеститори (власници имовинских или дужничких инструмената) имаће више поверења, друге банке биће спремније да им позајме новац и биће спремније да позајмљују и другима. Власници обвезница имаће корист од мирног реструктурирања и, ако је вредност имовине заиста већа него што тржиште (и спољни аналитичари) верује, на крају ће имати добит. Али, оно што је јасно јесте да су садашњи и будући трошкови Обамина стратегије веома високи - и за сада није испунила свој ограничени циљ о поновном покретању позајмљивања. Порески обвезници су морали да дају милијарде и донели су још милијарди у гаранцијама - рачуни који ће вероватно доћи на наплату у будућности.

Поновно писање правила тржишне економије (на начин који је користио онима који су изазвали толико бола целој глобалној економији) лошија је опција него што је скупа. Већина Американаца то сматра веома неправедним, посебно након што су видели како банке преусмеравају милијарде намењене оживљавању кредитне активности у исплате огромних бонуса и дивиденди. Цепање друштвеног уговора јесте нешто што не треба урадити олако. Међутим, та нова форма сурогат капитализма, у којој су губици подруштвљени, а профити приватизовани, осуђена је на пропаст. Иницијативе су искривљене. Не постоји тржишна дисциплина. Банке превелике за реструктурирање знају да могу да се коцкају некажњено, а са средствима које Федералне резерве нуде по камати близу нуле, имају пуно новца да то чине. Појединци су назвали тај нови економски режим „социјализам са америчким карактеристикама“. Али социјализам брине о обичним појединцима. Насупрот томе, Сједињене Државе су обезбедиле скромну помоћ милионима Американаца који губе своје домове. Радници који губе радна места примају помоћ само 39 недеља и потом остају препуштени сами себи. И, када изгубе посао, већина такође изгуби и здравствену заштиту. Америка је проширила своју корпоративну сигурносну мрежу у невероватним размерама, од комерцијалних ка инвестиционим банкама, потом ка осигуравајућим кућама, а сада и на аутомобилску индустрију, без краја на видику. Заиста, то није социјализам, већ проширење дуготрајног корпоративног богатства. Богати и снажни обраћају се влади за помоћ када год је то могуће док сиромашни индивидуалци имају малу социјалну заштиту.

Морамо да разбијемо банке превелике да би пропале. Нема доказа да ови мамути доносе друштвене користи које су пропорционалне трошковима које намећу другима. И, ако их не разбијемо, онда морамо значајно да ограничимо оно што раде. Не може им бити дозвољено да раде оно што су радиле у прошлости - да се коцкају на туђ рачун. То ствара још један проблем са америчким банкама које су превелике да би пропале и које су превелике да би биле реструктуриране: оне су превише политички моћне. Њихова лобирања су се исплатила прво на дерегулацији, а затим и на њиховом чишћењу уз

Да ли је Обамина администрација погрешила у спасавању великих банака?

Пише: Џозеф Стиглиц
понедељак, 15 јун 2009 12:34

помоћ новца пореских обвезника. Надају се да ће им то поново успети како би биле слободне да раде како им воља, без обзира на ризик по пореске обвезнике и економију. Не можемо дозволити да се то догоди.

Аутор је професор економије на Колумбија универзитету, председава Комисијом експерата, коју је формирао председник Генералне скупштине УН, за реформу међународног монетарног и финансијског система